

Vergaderjaar 2019–2020

32 637

Bedrijfslevenbeleid

Nr. 427

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 juli 2020

Met deze brief informeer ik uw Kamer over de verdere ontwikkeling van de Kamer van Koophandel (KVK) als organisatie na de evaluatie van de Wet op de Kamer van Koophandel 2014.

Bij brief van 1 maart 2018 heb ik uw Kamer geïnformeerd¹ over de uitgevoerde evaluatie op de Wet op de Kamer van Koophandel (Wet KVK). Deze brief gaat in op de conclusies van een onderzoek gedaan door Onderzoeksbureau Andersson Elffers Felix (AEF). Uit het onderzoek van AEF kwam naar voren dat de nieuwe Wet KVK de beoogde randvoorwaarden heeft gecreëerd om fundamentele veranderingen door te voeren en een gemoderniseerde KVK mogelijk te maken. Tegelijkertijd concludeerde AEF dat er nog enkele belangrijke uitdagingen waren zoals het geven van meer bekendheid aan het werk van de vernieuwde KVK, het goed inbedden van de regionale component in de vernieuwde dienstverlening en het verder ontwikkelen en vergroten van de effectiviteit van de innovatiestimulering. Ik heb in die brief toegezegd dat ik uw Kamer in de loop van 2020 over de voortgang hierin zal informeren.

Ik zal hierna achtereenvolgens ingaan op de verdere transitie van de KVK, de wijze waarop de wettelijke taken worden uitgevoerd, de nieuwe producten en diensten en de financiering.

Transitie

De Wet op de Kamer van Koophandel 2014 heeft als doel invulling te geven aan de wens van het kabinet om de informatie-, voorlichtings- en ondersteunings-infrastructuur op het gebied van (internationaal) ondernemerschap en innovatie grondig te moderniseren en te stroomlijnen. Modernisering van de KVK als organisatie heeft in de praktijk vorm gekregen door onder meer het versimpelen van de governance en door

¹ Kamerstuk 32 637, nr. 302.

vraagsturing leidend te laten zijn voor de diensten en productenportefeuille. Vergaande digitalisering van de dienstverlening en opzet van het digitale Ondernemersplein (DOP) waarbij één antwoord van de overheid kan worden gegeven op vragen van ondernemers, hebben verder vormgegeven aan die modernisering.

Bij de invoering van de Wet op de Kamer van Koophandel 2014 zijn de twaalf algemeen besturen van de vroegere regionale Kamers van Koophandel afgeschaft. Zij hebben plaats gemaakt voor één zelfstandig bestuursorgaan, bestuurd door een kleine professionele Raad van Bestuur, die bestaat uit vier leden². Deze versimpeling van de governance maakt een bedrijfsmatige besturing aan de hand van vooraf geformuleerde doelen en kritische prestatie-indicatoren mogelijk.

De KVK kreeg eveneens de vraag om de behoefte van ondernemers leidend te maken voor het aanbod (vraagsturing) en te komen tot een meer gestroomlijnd producten- en dienstenportfolio. De vraagsturing wordt onder meer gewaarborgd door middel van marktonderzoek, waartoe de KVK zelf een ondernemerspanel heeft ingericht. In dit ondernemerspanel zitten vertegenwoordigers uit verschillende lagen en branches van het midden- en kleinbedrijf (mkb). Dit panel wordt doorlopend ondervraagd over verschillende thema's, behoeften, kansen en belemmeringen bij het ondernemen en de rol die de KVK daarin speelt of kan spelen. De resultaten worden meegenomen in het producten- en diensten portfolio van de KVK.

De Regionale Raden en de Centrale Raad bestaan uit vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven. Zij hebben een belangrijke adviesrol in de beoordeling van de samenstelling van het producten- en dienstenportfolio. Op deze wijze wordt gewaarborgd dat ondernemers een duidelijke stem hebben in de focus, samenstelling en prioritering in het activiteitenplan van de KVK. De Centrale Raad zorgt voor inbreng van de doelgroepen (ondernemers en werknemers) bij de invulling van de activiteiten en geeft periodiek adviezen over concept activiteitenplannen en prioritering daarin. Daarnaast heeft de Centrale Raad een rol bij de uitvoering van de concurrentietoets die de Wet KVK aan de KVK oplegt bij het ontwikkelen van nieuwe producten en diensten. Zij beoordeelt in dat kader of er private aanbieders zijn die nieuwe of bestaande producten of diensten al voortbrengen of zouden kunnen voortbrengen³. Wanneer dit toch het geval blijkt te zijn is het onder de Wet KVK mogelijk dat ondernemers een mededingingsklacht kunnen indienen. Dit is de afgelopen tijd niet voorgekomen.

Een recent voorbeeld van de waarde van vraagsturing en de adviezen van de Centrale Raad en Regionale Raden is de inzet van het KVK Coronaloket. De KVK heeft in deze crisis een centrale rol in de informatievoorziening naar ondernemers. Online en telefonisch zijn in minder dan 3 maanden tijd bijna 3 miljoen vragen van ondernemers via de website en 1.500 vragen per dag via telefoonlijnen, beantwoord. Snel toegankelijke en gemakkelijke bruikbare informatie is onderdeel van de vernieuwde dienstverlening van de KVK. Dit is een voor ondernemers belangrijke service die duidelijk maakt (gelet op de gerealiseerde bereik- en waarde-ringscijfers) wat de rol van de KVK als eerstelijns loket voor informatie en advies ten behoeve van ondernemers in Nederland, behelst.

² Kamerstuk 32 637, nr. 199.

³ Kamerstuk 32 637, nr. 302.

Taken

De KVK kent vijf wettelijke taken te weten: het geven van informatie en advies, regio- en innovatiestimulering, beheer van de fysieke en digitale ondernemerspleinen en het beheer van het Handelsregister.

1. Het geven van informatie en advies

In 2020 kunnen grote groepen ondernemers hun gegevens in het Handelsregister digitaal wijzigen en inzien en binnen afzienbare tijd is ook het volledig digitaal inschrijven van een onderneming mogelijk. Het geven van informatie en advies verloopt in toenemende mate via de digitale kanalen en moderne vormen als actieve webcare, live chats en chatbots. Een belangrijk gevolg van deze verregaande digitale dienstverlening is dat de noodzaak voor het houden van fysieke front offices langzaam aan afneemt. Het lijkt erop dat dit effect door corona nog versterkt en versneld is. De KVK neemt sinds de coronacrisis een stijging waar in digitale opgaven en een lichte daling in fysieke post aanbod. Steeds meer ondernemers geven de voorkeur aan het gebruik van digitale communicatiekanalen boven een bezoek aan de balie. De KVK ziet dat het aantal klanten dat gebruik maakt van de nu nog bestaande front offices gestaag terug loopt. Het aantal kantoren van de KVK in de regio is met ingang van de wetwijziging in 2014 al teruggebracht van 55 naar 19 vestigingen en zal de komende jaren naar 2024 toe verder teruglopen naar een beoogd aantal van zes, waarvan vijf als fysiek Ondernemersplein. Daarmee zal de KVK niet wég zijn uit de regio. De vijf Ondernemerspleinen zijn gevestigd in Amsterdam, Rotterdam, Groningen, Eindhoven en Arnhem). Er is in nagenoeg heel Nederland een ondernemersplein te bereiken met maximaal een uur reistijd.⁴ De KVK blijft dus actief in de regio. Dit raakt aan een andere wettelijke taak; namelijk regiostimulering.

2. Stimulering economische ontwikkeling in de regio

De KVK heeft verder de wettelijke taak om de economische ontwikkeling in de regio te stimuleren. De evaluatie uit 2017 geeft aan dat deze stimulering in het verleden vooral werd vormgegeven door het faciliteren van regionale projecten en overlegstructuren. Door de taakstelling en de opdracht om meer te doen voor ondernemers met minder middelen, is ook hier de dienstverlening vergaand gedigitaliseerd maar in de beleving van stakeholders ook gemarginaliseerd.

Door de uitwerking van landelijke productontwikkeling regionaal te differentiëren en waar mogelijk of functioneel in de landelijke KVK-dienstverlening rekening te houden met relevante regionaal-specifieke ondernemers-thema's, kan de KVK een rol van betekenis spelen ten behoeve van de lokale ondernemers. Daarnaast kan in samenwerking met de regionale stakeholders (zoals Economie Boards), RVO.nl en ROM's, de KVK zich nog meer inspannen voor een betere stroomlijning van de dienstverlening in de regio. De huidige regio's kenmerken zich momenteel door vele initiatieven en uiteenlopende samenwerkingsverbanden⁵.

3. Online ondersteuning voor ondernemers bij communicatie met overheid

Naast de fysieke ondernemerspleinen, beheert de KVK het digitale Ondernemersplein, waar ondernemers voor al hun communicatie met de overheid online terecht kunnen. Dit is een van de twee nieuwe taken die de KVK zijn toebedeeld bij de wetwijziging in 2014. De KVK werkt, samen

⁴ Aanhangsel Handelingen II 2019/20, nr. 1686.

⁵ Kamerstuk 29 697, nr. 23 en Kamerstuk 34 687, nr. 6.

met alle belangrijke publieke aanbieders, zoals de Belastingdienst en UWV. Via Ondernemersplein.nl heeft de ondernemer toegang tot een geïntegreerd aanbod van actuele voor hem relevante informatie, zodat hij niet steeds weer moet zoeken naar informatie of kansen mist. De verregaande digitalisering van de dienstverlening, zoals de KVK dat voorstaat betekent dat de ondernemer 24 uur per dag, 7 dagen in de week terecht kan op het Digitale OndernemersPlein. Voor ondernemers levert dit duidelijkheid, tijdwinst en een verlaging van de (transactie)kosten op.

4. Stimuleren innovaties bij mkb

De wetgever heeft de KVK in 2014 de taak toegewezen om innovaties in het mkb te stimuleren door middel van advies en begeleiding. Voor het toekomstig verdienvermogen van het mkb zijn publieke en private investeringen in onderzoek en innovatie noodzakelijk zodat het mkb kan bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke opgaven en zo de economische kansen daarvan kan benutten. Er is een behoefte bij een deel van het mkb om te innoveren en productiviteitsgroei te realiseren, mede ingegeven door de steeds sneller veranderende wereld om ons heen. De KVK groeit in haar rol als informatiebron en ondersteuner van bedrijven die willen starten met het ontwikkelen van innovatie alsmede bedrijven die op zoek zijn naar innovaties om toe te passen. Zij trekt daarin op met andere private en publieke partijen zoals bijvoorbeeld de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) en de Regionale ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's).

5. Privacy bescherming versus openbaarheid van het Handelsregister

Een kerntaak van de KVK, vastgelegd in het Handelsregisterwet, is het beheren van het Handelsregister met als hoofddoel het bieden van rechtszekerheid in het economisch verkeer. Dat vereist openbaarheid van de gegevens die in het Handelsregister worden vastgelegd. Deze openbaarheid is in toenemende mate op gespannen voet komen te staan met de behoefte aan privacy en de daaraan verbonden wetgeving. Een veel gehoorde klacht van ondernemers is dat hun gegevens, opgenomen in het Handelsregister, ongevraagd gebruikt worden voor acquisitie en andere doelen. Aan de andere kant is er in de maatschappij een steeds sterkere roep om gegevens die door de overheid zijn verzameld, als open data, gratis beschikbaar te stellen om daarmee innovatie te bevorderen en ondernemers nieuwe kansen te bieden.⁶

De KVK heeft een aantal maatregelen genomen om handelsregistergegevens om te zetten in open data die, tot een bepaalde limiet, gratis voor iedereen beschikbaar is.⁷ Iedere ondernemer kan, via een handelsregister-app, gratis beschikken over handelsregisterinformatie met betrekking tot collega-ondernemers en voor onderzoeksdoeleinden is geanonimiseerde handelsregisterinformatie in bulk beschikbaar.

Daarnaast is met de Autoriteit Persoonsgegevens in 2018/2019 een intensieve en constructieve discussie gevoerd over de mate waarin de informatieproducten die door de KVK worden gevoerd voldoen aan de AVG-richtlijnen.⁸ Dit heeft geleid tot aanpassing van de productcatalogus. Zo zijn informatieproducten aangepast met het oog op privacybescherming van ondernemers. Zo wordt bijvoorbeeld het product adressenbestand online, dat veel gebruikt werd om ondernemers te benaderen voor direct marketing, niet langer geleverd en zullen de

⁶ Rondetafelgesprek Handelsregisterwet, Tweede Kamer, 11 april 2019.

⁷ Kamerstuk 32 802, nr. 28.

⁸ Kamerstuk 32 761, nr. 133.

woonadressen van in het handelsregister voorkomende natuurlijke personen standaard worden afgeschermd, – zoals dat voor bestuurders van rechtspersonen reeds het geval was –. Dit alles met als doel ongevraagde direct marketing en acquisitie met gegevens uit het Handelsregister terug te dringen⁹. Daarnaast creëert deze aanpassing een stukje veiligheid voor bestuurders van ondernemingen.

Verder voert de KVK, uit het oogpunt van haar maatschappelijke verantwoordelijkheid, periodiek overleg met gebruikers van Handelsregisterinformatie over de wetten en regels die op dat gebruik van toepassing zijn. De KVK heeft geen zeggenschap meer over gegevens die zij eenmaal verstrekt heeft, terwijl zij als houder van de bron wel wordt aangesproken als gebruikers de regels niet in acht nemen. De verankering van het voorbehoud op het databankenrecht in de nieuwe Handelsregisterwet biedt meer mogelijkheden om de positie van de KVK op dit punt te versterken. Zij kan nu voorwaarden stellen aan het gebruik van data. De afstemming hieromtrent vindt plaats met betrokken en relevante partijen zodat de diverse belangen zo goed mogelijk een plek krijgen. De nauwe samenwerking met mijn ministerie is daarbij van groot belang.

Recente ontwikkelingen

In het kader van het bestrijden van witwassen van crimineel verworven financiële middelen wordt in het UBO-register de *ultimate beneficial owner*, of uiteindelijk belanghebbende vastgelegd. De KVK ontwikkelt deze registratie momenteel in opdracht van de Ministeries van Financiën, Veiligheid & Justitie en mijn ministerie.¹⁰ Onlangs is daar nog het zogeheten trustregister aan toegevoegd. Deze registers, en de andere ontwikkelingen op dit gebied vanuit Europa, zoals het Business Register Interconnection System (BRIS), het Europees portaal waarlangs KVK informatie op Europees niveau verstrekt en het Legal Entity Identifier (LEI), een wereldwijd uniek identificerend nummer, maken de KVK steeds meer tot een alomvattende houder van alle informatie die betrekking heeft op ondernemen en ondernemers, bedrijfsleven en internationaal zakendoen.

Financiering

De KVK heeft alle kosten die gemoeid waren, en ten dele nog gemoeid zijn, met de transitie uit eigen middelen gefinancierd. Nu de transitie zo goed als achter de rug is rijzen er enkele nieuwe, niet onaanzienlijke, financiële risico's die de aandacht vragen om de robuuste financiering van het Handelsregister voor de toekomst te kunnen waarborgen. Een eerste schatting betreft een totaal bedrag tussen de € 70 tot € 80 miljoen aan kostenverhoging en inkomstenderving.

Het betreft met name de volgende ontwikkelingen aan de kostenkant:

- ontwikkelingen rondom de verplichte doorbelasting aan de KVK van de kosten van de generieke digitale infrastructuur (GDI);
- de verwerking van de grote en snel toenemende stroom van Nederlandse- en Europese wetgeving die moet worden verwerkt in KVK-registers en -informatiesystemen;
- het absorberen van de eisen die voortvloeien uit de vitaal-verklaring van het Handelsregister voor de e-overheidsinfrastructuur, en het doorvoeren van maatregelen die het gevolg zijn van steeds hogere eisen aan informatie security.

⁹ Kamerstuk 32 761, nr. 158.

¹⁰ Kamerstuk 34 808, nr. 17.

Ook de inkomstenkant komt onder druk te staan:

- de vermindering van eigen inkomsten uit verkoop van informatieproducten door ontwikkelingen rondom open data (PSI en Company Law); Potentieel gaat het hier om een bedrag van € 50 miljoen dat de KVK misloopt.

Dit is een serieus punt dat uitgebreid aandacht verdient. Ik bekijk gezamenlijk met de KVK hoe we voor de toekomst kunnen komen tot een structurele en duurzame financiering van de KVK.

Afsluitend

Met het voorgaande kan ik constateren dat de modernisering van de KVK sinds de evaluatie door AEF in 2017 onverminderd op koers ligt en een goed vervolg heeft gekregen. Ook zijn er enkele aandachtspunten voor de komende jaren, zoals een betere stroomlijning van de dienstverlening in de regio. Ik heb er vertrouwen in dat het Bestuur de ingezette koers naar het realiseren van visie KVK'24 goed vast houdt. Vooral de realisatie van het volledig digitaliseren van alle dienstverlening, de uitbouw van de registers en de advisering aan ondernemers vind ik daarbij van groot belang.

Ik informeer uw Kamer graag over deze realisatie met een volgende evaluatie, uit te voeren door een extern adviesbureau, in 2024.

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,
M.C.G. Keijzer